

תורה אור • פרשת ויצא • מאמר 4

אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך...

”אם לא תדעי לך, היפה בנשים”

ליופי של הנשמה יש שתי בחינות: אהבה ויראה המעוצבות היטב (”יפת תאר”), והרצון הפנימי שבלב המאיר על הפנים (”יפת מראה”). לנשמות שאינן מצליחות להגיע לכך באמצעות התכונות נאמר: ”צאי לך בעקבי הצאן” — התחילי בתורה ובמצוות, שמקורן בדרגה שלמעלה מהשתלשלות, והן מעלות את הנשמה ליופי הזה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likkuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/4/

הנקודה

ליופי של הנשמה יש שתי בחינות: אהבה ויראה המעוצבות היטב ("יפת תאר"), והרצון הפנימי שבלב המאיר על הפנים ("יפת מראה"). לנשמות שאינן מצליחות להגיע לכך באמצעות התבוננות נאמר: "צאי לך בעקבי הצאן" – התחילי בתורה ובמצוות, שמקורן בדרגה שלמעלה מהשתלשלות, והן מעלות את הנשמה ליופי הזה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר קורא את הפסוק בשיר השירים "אם לא תדעי לך, היפה בנשים, צאי לך בעקבי הצאן" לצד תיאור התורה את רחל כ"יפת תאר ויפת מראה". רחל היא כנסת ישראל, הנקראת על שם רחל הכבשה, השותקת לפני גוויזה: באמצעות ביטול נעשית הנשמה דירה לאור אין סוף, ומדותיה מקבלות את ה"צלם" האלוהי, שהוא "יפת תאר". עמוק מזה הוא הרצון הפנימי שבלב, ניצוץ מן הפנימיות של אור אין סוף הניכר בפנים: "יפת מראה". נשמות רבות, נשמות העולמות התחתונים, מבינות אך אינן מתעוררות; להן העצה היא ללכת בעקבות הצאן. הצאן – מלשון "צאי" – הוא התורה שבעל פה והמצוות, שמקורן בתענוג העליון, למעלה מהשתלשלות, ויעקב רעה אותן שש שנים. יעקב, מרכבה לה, היה יכול להמשיך את האור באמצעות כל מעשה; אנחנו ממשיכים אותו באמצעות תורה ומצוות המלוכשות בדברים גשמיים, "מושבות הרועים". בסוגריים המסיימים מובחן הדרך מלמעלה למטה – תחילה אהבה ואחר כך מעשה – מן הדרך שלנו מלמטה למעלה.

מבנה

1	הפסוק ושני סוגי היופי של רחל	¶1
הפסוק בשיר השירים מוצב לצד תיאור רחל כ"יפת תאר ויפת מראה".		
2	ביטול ויפת תאר	¶2-4
רחל, הכבשה השותקת, היא כנסת ישראל; ביטול עושה את הנשמה דירה לאור אין סוף ומעצב את מדותיה (יפת תאר), ואילו הרצון הפנימי שבלב מאיר על הפנים (יפת מראה).		
3	אידידיעה ועצת הצאן	¶5
נשמות שאין להן דעת שלמה מבינות אך אינן מתעוררות; נאמר להן ללכת בעקבות הצאן – התורה שבעל פה, שמקורה בתענוג העליון שלמעלה מהשתלשלות.		
4	כוחו של יעקב וכוחו	¶6-7
עבודתו של יעקב "מאד מאד" המשיכה את האור באמצעות מעשיו שלו; אנחנו עושים זאת באמצעות תורה ומצוות המלוכשות בעניינים גשמיים, ומאכילים את ה"גדיים" במושבות הרועים.		
5	מושבות הרועים	¶8
המצוות הן כלים למדות האבות; באמצעותן אפשר לעלות לדרגת הרועים עצמם.		

6 שתי דרכים בעבודת ה'

לאה ורחל, ארבע־עשרה שנים ושש שנים: הנשמות הגבוהות הולכות מאהבה למעשה, ואילו הנשמות שלנו עולות מן התורה והמצוות אל האהבה והיראה.

מושגים

יפת תאריפת תאר

אהבה, יראה ושאר מדות הנשמה, יחד עם מחשבה, דיבור ומעשה, המעוצבים בשלמות וביופי בצלם האלוהי באמצעות ביטול

יפת מראהיפת מראה

הפנימיות, רצון הלב שלמעלה מן השכל, המשקף את הפנימיות של אור אין סוף וניכר ב"פנים"

רעותא דלבארעותא דלבא

כמיהתו הפנימית ביותר של הלב לה', שלמעלה מהרגשות המיושבים של אהבה ויראה.

צאןצאן

נדרש כ"מה שיוצא": התורה שבעל פה והמצוות, שמקורן בתענוג העליון, למעלה מהשתלשלות

זרע אדם וזרע בהמהזרע אדם וזרע בהמה

נשמות דאצילות שיש להן דעת חזקה, ונשמות העולמות התחתונים שהבנתן אינה מעוררת אותן

מרכבהמרכבה

מי שמסור כולו לרצון ה', כאבות וכיעקב, שכל מעשה שלו יכול היה להמשיך את אור אין סוף

ההילוך מלמטה למעלהההילוך מלמטה למעלה

הדרך המתחילה בתורה ובמצוות ועולה באמצעותן לאהבה ויראה, היפוכה של דרך הצדיקים מאהבה למעשה

קטע 1 • 11

הפסוק ושני סוגי היופי של רחל

1 אם לא תדעי לך^{1,2} היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך על משכנות הרועים.

”אם אינך יודעת לך, היפה בנשים, צאי לך בעקבות הצאן ורעי את גדיותיך ליד משכנות הרועים”

המאמר פותח בפסוק משיר השירים, שבו הרעיה (כנסת ישראל) שואלת היכן למצוא את הרועה, ונאמר לה ללכת בעקבות הצאן. כל ביטוי בפסוק ייקרא כשלב בעבודת ה': אידיעה, יציאה בעקבות הצאן ורעיית הגדיות ליד משכנות הרועים.

הנה כתיב ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה.³ פיי יפת תואר⁴ בציור האברים לפי תכונתם במדתם. ויפת מראה בזיו והוד קלסתר הפנים.

והנה כתוב: ”ורחל הייתה יפת תואר ויפת מראה”. פירוש ”יפת תואר” הוא בצורת האברים, לפי תכונתם ומידותיהם; ו”יפת מראה” הוא בזהר והוד קלסתר הפנים.

התורה משבחת את רחל בשני סוגי יופי. ”יפת תואר” היא צורה ומידה נכונות של האברים, ואילו ”יפת מראה” היא זוהר הפנים; המאמר יקביל אותם לשתי בחינות בעבודת הנפש.

קטע 2 • 21-4

ביטול ויפת תאר

2 והנה רחל⁵ הוא כנ”י שנקי בשם רחל ע”ש הפסוק כרחל לפני גוזזיה נאלמה.^{6,7} והענין כי

והנה רחל היא כנסת ישראל, שנקראת בשם רחל על שם הפסוק ”כרחל לפני גוזזיה נאלמה”. והענין הוא ש

רחל מסמלת את כנסת ישראל, הנשמה הכללית של עם ישראל. שמה נובע מדימויו של ישעיהו לרחל הנאלמת בעת גוזזתה — דימוי לכניעה שקטה; הפסקה מסבירה כעת מדוע תכונה זו חשובה.

הנה כתיב נעשה אדם בצלמנו⁸ כו”. ופיי בצלמנו כמ”ש ועל דמות הכסא⁹ דמות כמראה אדם.

כתוב ”נעשה אדם בצלמנו וגו’”. ופירוש ”בצלמנו” הוא כמו שכתוב: ”ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם”

האדם נברא ”בצלמנו”, ויחזקאל ראה על הכיסא האלוקי דמות ”כמראה אדם”. צורת האדם היא אפוא דוגמה לדבר שלמעלה — מבנה המידות של ה’.

והוא בחי” לך הוי”ה הגדולה והגבורה¹⁰ כו” וכך הוא בנפש האדם זי מדות אהוי”ר כו”.

וזהו בחינת ”לך ה’ הגדולה והגבורה וגו’”. וכך הוא גם בנפש האדם: שבע מדות, אהבה ויראה וגו’

”לך ה’ הגדולה והגבורה” מונה את מידותיו של ה’ — חסד, גבורה והשאר — שהן ה”צלם” שלמעלה. בנפש האדם יש שבע מדות מקבילות, ובראשן אהבה ויראה.

אך אין ערוך מדת הנפש שהיא בעלת גבול לגבי מדותיו ית' שהוא א"ס ולמדותיו א"ס

אולם אין ערוך בין מדת הנפש, שהיא מוגבלת, לבין מידותיו ית', שהרי הוא אין סוף ומידותיו אין סוף.

כאן מתעוררת בעיה: מידות הנפש סופיות, ואילו ה' ומידותיו אינן סופיים. אהבה סופית אינה יכולה כשלעצמה להידמות לאהבה אינן-סופית או להכיל אותה.

וכדי שיאיר על נפשו אור האהבה מאור א"ס ב"ה צ"ל בבחי' בטול הנפש במציאות אליו ית' שהוא להיות בחי' עפר ודומם לגבי אור א"ס ב"ה.¹¹

וכדי שאור האהבה מאור אין סוף ברוך הוא יאיר על נפשו, צריך להיות בבחינת ביטול מציאות הנפש אליו ית', כלומר להיות בבחינת עפר ודומם לגבי אור אין סוף ברוך הוא.

התשובה היא ביטול: על הנפש להניח את תחושת המציאות העצמית שלה ולהיות כעפר או כדומם לפני ה'. רק אז יכולה להאיר בה אהבה שמקורה באור אין סוף.

3 וכמאמר ונפשי כעפר¹² לכל תהיה והוא בחי' עפר אשר בקרקע המשכן¹³ ועיי' זה תהיה נפשו מכון ומשכן לאור באור א"ס ב"ה להיות בבחי' בצלמנו בציור האברים אהוי"ר כו'

וכמאמר "ונפשי כעפר לכל תהיה", והיא בחינת העפר אשר בקרקע המשכן. ועל ידי כך נעשית נפשו מכון ומשכן לאור אין סוף ברוך הוא, להיות בבחינת "בצלמנו", בציור האיברים — אהבה ויראה וגו'

בתפילה נאמר "ונפשי כעפר לכל תהיה", והתורה מדברת על העפר שבקרקע המשכן. נפש שעושה את עצמה כעפר זה נעשית משכן לאור אין סוף, ואהבתה ויראתה מקבלות את ה"צלם" האלוהי.

מחשבה דו"מ כו' וזהו בחינת יפת תאר שיתארו בהם כל המדות בשלימותן¹⁴ וכיופין כמו שהם למעלה כו'.

מחשבה, דיבור ומעשה וגו'. וזו בחינת "יפת תואר": שכל המדות יתארו בהם בשלימותן וכיופין, כפי שהן למעלה וגו'.

"איברי" הנפש כוללים את לבושה — מחשבה, דיבור ומעשה — וכן את רגשותיה. זו בחינת "יפת תואר": כל המדות מקבלות צורה בנפש בשלימותן וכיופין, כפי שהן למעלה.

4 וזהו ורחל היתה יפת תאר שבחי' יפת תאר זה הוא ע"י בחי' רחל שהוא כמ"ש ורחל לפני גוזזיה כו'.

וזהו "ורחל הייתה יפת תואר": בחינת "יפת תואר" באה על ידי בחינת רחל, שהיא כמו שכתוב "ורחל לפני גוזזיה וגו'".

"יפת תואר" של רחל נובעת מכך שהיא רחל — הרחל השותקת. הביטול הוא שמוליד מידות מעוצבות כראוי בנפש.

אך כִּי־זוֹ הוּא בַחֲיֵי חִיצוֹנִיּוֹת שֶׁהֵם אֱהוּיִיר כִּי וּמַחֲשֶׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֶׂה כִּי אֲבָל בַּחֲיֵי פְּנִימִית הוּא בַּחֲיֵי רַעוּתָא דְּלִבָּא שֶׁהוּא בַּחֲיֵי הָאָרֶה מִפְּנִימִית אוֹאִיס בִּיה דְּלִית מַחֲשֶׁבָה תְּפִיסָא בִּיה¹⁵ כִּי

אך כל זה הוא בבחינת חיצוניות, שהן אהבה ויראה וגו' ומחשבה, דיבור ומעשה וגו'; אבל בחינת פנימיות היא בחינת רעותא דלבא, שהיא הארה מפנימיות אור אין סוף ברוך הוא, דלית מחשבה תפיסא ביה וגו'.

אהבה ויראה, וכן מחשבה, דיבור ומעשה, עדיין שייכות לחיצוניות הנפש. פנימיותה היא "רעותא דלבא" — רצון הלב, כמיהה שמעבר לחשיבה — המשקפת את פנימיות אור אין סוף, שאין מחשבה יכולה להשיג.

וּבִהָאָרָה זֶה שֶׁמֶשֶׁם לִכְנֶסֶי נִקְי יִפֶּת מֵרָאָה שֶׁהוּא זִיו הַקְּלִסְתֵּר פְּנִים¹⁶ שֶׁלֹּכֵן נִקְי בְּשֵׁם פְּנִים שֶׁהִפְּנִימִיּוֹת מֵתַגְלָה בּוֹ כְּמוֹ צִהְבוֹ פְּנִי¹⁷ כִּי וְהוּא עֲנִין מִיִּשְׁרָאֵל הִי פְּנִי כִּי¹⁸.

וּבִהָאָרָה זֶה, שֶׁמֶשֶׁם נִמְשַׁכֵּת לִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, נִקְרָאת "יִפֶּת מֵרָאָה", שֶׁהִיא זִיו קְלִסְתֵּר הַפְּנִים. לִכֵּן נִקְרָא "פְּנִים", מִפְּנֵי שֶׁהִפְּנִימִיּוֹת מֵתַגְלָה בּוֹ, כְּמוֹ "צִהְבוֹ פְּנִי" וגו'. וְזֶהוּ עֲנִין הַכְּתוּב "יִאֵר הִי פְּנִי" וגו'.

כאשר ההארה הפנימית מגיעה לכנסת ישראל, היא נקראת "יפת מראה" — זוהר הפנים. המילים "פנים" ו"פנימיות" קשורות זו לזו, משום שהפנים מגלות את מה שבתוך האדם, כמו שפנים "צהובות" מבטאות שמחה; זהו גם פירוש ברכת הכוהנים "יאר ה' פניו".

קטע 3 • 51

אִי־יָדִיעָה וְעֵצַת הַצֶּאֱנָה

5 וכדי שתהא כְּנִיִּי מִקְבֵּלֶת בַּחֲיֵי וְהָאָרָה זֶה הוּא גִיכ מַחֲמַת בַּחֲיֵי רַחֵל. וְהוּא בַּחֲיֵי וּבְכָל מֵאֲדָךְ¹⁹ כִּי

, וכדי שכנסת ישראל תקבל בחינה והארה זו, הדבר הוא גם מכוח בחינת רחל. והיא בחינת "ובכל מאדך" וגו'.

גם קבלת ההארה הפנימית תלויה בתכונת הביטול של רחל. כאן היא מתבטאת ב"בכל מאדך" — עבודת ה' מעבר לגבולותיו הטבעיים של האדם.

שְׁעִיִּי זֶה נִמְשַׁכָּה הָאָרָה הָעֲלִיוֹנָה הִיא מְרִישׁ כָּל דְּרָגִין עַד סוֹף כָּל דְּרָגִין כִּי וּכְמִיִּשׁ וּמִתַּחַת זְרוּעוֹת עוֹלָם^{20, 21}.

.שַׁעַל יָדִי כִּךְ נִמְשַׁכֵּת אוֹתָהּ הָאָרָה עֲלִיוֹנָה מֵרָאשׁ כָּל דְּרָגִין עַד סוֹף כָּל דְּרָגִין וגו', וכמו שכתוב "ומתחת זרועות עולם"

עבודה כזאת מורידה את האור העליון ביותר עד למדרגות הנמוכות ביותר. הפסוק "ומתחת זרועות עולם" נקרא כרמז לאור התומך של ה', המגיע עד למטה.

וְזֶהוּ הִיפָּה בְּנָשִׁים. פִּי בַּחֲיֵי יִפֶּת תֹּאֵר וּפִי־מֵהִי. וְזִיִּשׁ אִם לֹא תִדְעִי לָךְ. פִּי שֶׁלֹּא נִמְשַׁךְ בַּחֲיֵי הִיפָּה בְּנָשִׁים הִנֵּל בַּבַּחֲיֵי דַעַת שְׁלִימָה

וְזֶהוּ "הִיפָּה בְּנָשִׁים", פִּירוּשׁ: בַּחֲיִנַת "יִפֶּת תֹּאֵר" ו"יִפֶּת מֵרָאָה" הַנִּזְכָּרוֹת לַעִיל. וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר "אִם לֹא תִדְעִי לָךְ", פִּירוּשׁוֹ שֶׁלֹּא נִמְשַׁכֵּת בַּחֲיִנַת "הִיפָּה בְּנָשִׁים" הַנִּזְכָּרֶת לַעִיל בַּבַּחֲיִנַת דַּעַת שְׁלִמָה.

"היפה בנשים" פירושה שני סוגי היופי שתוארו קודם. "אם לא תדעיי" פירושו שיופי זה אינו נמשך באדם בדעת שלמה — הקשר העמוק המאפשר להבנה להשפיע על הלב.

(וכעין מ"ש במ"א²² שיש נשמות שנק' זרע אדם שיש בהן בחי' דעת חזק והן נשמות דאצי' וכמו נשמת רשב"י²³ ויש שנק' זרע בהמה שאין בו בחינת דעת והיינו

וכעין מה שכתוב במקום אחר, שיש נשמות הנקראות "זרע אדם", שיש בהן בחינת דעת חזקה, והן נשמות דאצילות, כמו נשמת רבי שמעון בר יוחאי. ויש נשמות הנקראות "זרע בהמה", שאין בהן בחינת דעת, והיינו

אדמו"ר הזקן מוסיף הערה: יש נשמות הנקראות "זרע אדם", שיש בהן דעת חזקה; אלו נשמות מעולם האצילות, כמו נשמת רבי שמעון בר יוחאי. אחרות נקראות "זרע בהמה", ואין בהן דעת.

כמו נשמות שלנו דבי"ע ואין הפירוש שאינו יודע ומבין רק שלא נמשך מזה התפעלות אמיתית ואינו נזון מן ההתבוננות כו' וזהו אם לא תדעי לך ופי' לך מובן ממ"ש ע"פ עיני כל²⁴.

כמו הנשמות שלנו שבבי"ע. ואין הפירוש שאינו יודע ומבין, אלא שלא נמשכת מכך התפעלות אמיתית ואינו נזון מן (ההתבוננות וגו'. וזהו "אם לא תדעי לך", ופירוש "לך" מובן ממה שנתבאר על הפסוק "עיני כל"

נשמותינו באות מעולמות בריאה, יצירה ועשיה. היעדר דעת אינו אומר שהאדם אינו יודע ומבין; פירושו שההבנה אינה מולידה רגש אמיתי, וההתבוננות אינה מזינה את הנפש.

אך זאת העצה היעוצה צאי לך בעקבי הצאן. צאן מלשון צאי²⁵ כלומר דבר היוצא דהיינו בחי' היוצא מלמעלה מסדר ההשתלשלות

אך זו העצה היעוצה: "צאי לך בעקבי הצאן". "צאן" הוא מלשון "צאי", כלומר דבר היוצא — היינו בחינה היוצאת מלמעלה מסדר ההשתלשלות.

לדאם כזה ניתן בפסוק עצה: "צאי לך בעקבי הצאן". המילה "צאן" קשורה ל"צאי" — יציאה מבחינה שמעל הסדר ההדרגתי של העולמות.

והוא בחי' צאן לבן לובן העליון²⁶ וכל העבודה שעבד יעקב ללבן שש שנים בצאנך²⁷ הם בחי' שיתא סדרי משנה²⁸ כו'

והיא בחינת צאן לבן — לובן העליון. וכל העבודה שעבד יעקב ללבן, "שש שנים בצאנך", היא בחינת שיתא סדרי משנה וגו'

לבן מרמז ללובן העליון, מדרגה שמעבר לצבע ולהגדרה. שש השנים שבהן יעקב רעה את צאן לבן הן ששת סדרי המשנה

שהם בחי' צאן שיצאו ונמשכו מענג העליון אק"ב אשר הוא בחי' ענג כמ"ש במ"א ותורה שבע"פ נק' פרט מלשון פרט ועוללות^{29,30} שנמשכו שלא כסדר ההשתלשלות מעילה לעילה רק בדרך פרט ועוללות.

שהם בחינת צאן שיצאו ונמשכו מענג העליון, אק"ב, שהוא בחינת עונג, כמו שנתבאר במקום אחר. והתורה שבעל פה נקראת "פרט", מלשון "פרט ועוללות", שנמשכו שלא כסדר ההשתלשלות מעילה לעילה, אלא בדרך פרט ועוללות

הלכות המשנה נובעות מהענג העליון — התענוג של ה' במצוות. התורה שבעל פה נמשלה לפרט, ענבים שנפלו בעת הבציר, משום שהלכותיה יורדות אחת-אחת, ולא שלב אחר שלב בסדר ההשתלשלות.

כוחו של יעקב וכוחו

6 וזהו ויפרוץ האיש³¹ מאד מאד ויהי לו צאן רבות שהמשיך בחי' צאן רבות ע"י בחי' מאד מאד.

וזהו "ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות": הוא המשיך בחינת "צאן רבות" באמצעות בחינת "מאד מאד".

הפסוק אומר שיעקב "ויפרוץ מאד מאד" והיו לו צאן רבות. אדמו"ר הזקן מפרש את הכפלת "מאד" כגורם להמשכת הצאן הרבות.

כי בחי' ובכל מאדך³² כו' הוא בחי' מאד שלך כל חד לפום שיעורא דיליה^{33,34} משא"כ מאד סתם אבל מאד מאד הוא בחי' מאד לגבי כל הבחי' מאד.

כי בחינת "ובכל מאדך" וגו' היא ה"מאד" שלך, כל אחד לפי שיעורו, ואילו "מאד" סתם אינו כך; אבל "מאד מאד" הוא בחינת "מאד" ביחס לכל בחינות ה"מאד".

"בכל מאדך" פירושו ה"מאד" של כל אדם — מעבר לגבולותיו הרגילים, אך עדיין לפי מידתו. "מאד מאד" הוא "מאד" שמעבר לכל מידה כזאת.

ופי' הפסוק ויפרץ האיש מאד מאד לפי שפרץ והרבה למעלה ממדרגה למדרגה עד רום המעלות לפיכך הרבה להמשיך בחי' צאן מבחי' רבה וגבה מאד נעלה מאד"ס ב"ה ממש.

ופירוש הפסוק "ויפרוץ האיש מאד מאד" הוא, שכיוון שפרץ והרבה לעלות ממדרגה למדרגה עד רום המעלות, לכן הרבה להמשיך בחינת "צאן" מבחינת "רבה וגבה מאד נעלה", מאור אין סוף ברוך הוא ממש.

יעקב פרץ ועלה מדרגה אחר מדרגה עד למעלה הגבוהה ביותר. לכן היה יכול להמשיך את ה"צאן" — האור היוצא מלמעלה מסדר העולמות — ממדרגת "רבה וגבה מאד נעלה", מאור אין סוף עצמו.

(ועיין מ"ש בפי' שלח בפי' טובה הארץ³⁵ מאד מאד)³⁶ ועיין המשיך ג"כ בחי' שפחות ועבדים.

ועל ידי כך המשיך גם בחינת שפחות ועבדים (ועיין במה שנתבאר בפרשת שלח בפירוש "טובה הארץ מאד מאד").

הסוגריים מפנים לביאור בלקוטי תורה לפסוק "טובה הארץ מאד מאד". באמצעות אותה עבודה המשיך יעקב גם שפחות ועבדים — כוחות נמוכים שנכללו בקדושה.

והנה יעקב אבינו ע"ה לפי שהיה בחי' מרכבה המשיך בחי' צאן ע"י עבודתו וע"י עובדא דמקלות³⁷ (וכן עד"ז חפירת הבארות שהם המשכות אוא"ס ב"ה במקלות ובארות)

והנה יעקב אבינו עליו השלום, כיוון שהיה בבחינת מרכבה, המשיך את בחינת "צאן" על ידי עבודתו ועל ידי מעשה המקלות (וכך גם חפירת הבארות, שהן המשכות אור אין סוף ברוך הוא באמצעות המקלות והבארות),

יעקב היה "מרכבה", מסור כולו לרצון ה' כמרכבה לרוכבה. לכן עבודתו, ואפילו המקלות שפיצל והציב לפניו הצאן, המשיכו את אור אין סוף, וכך גם חפירת הבארות של האבות.

כי לפי שהיה במעלה ומדרגה העליונה מאד מאד היה יכול להמשיך אוא"ס ב"ה במעשה של עצמו שיהיו כל מעשיו משכן ומכון להשראת אוא"ס ב"ה

מפני שהיה במעלה ובמדרגה גבוהה מאד מאד, היה יכול להמשיך אור אין סוף ברוך הוא במעשה שלו עצמו, כך שכל מעשיו יהיו משכן ומכון להשראת אור אין סוף ברוך הוא.

בגלל מדרגתו, כל דבר שיעקב עשה, אפילו מעשה רגיל, נעשה משכן לאור אין סוף.

אבל אנו אין לנו כח זה אלא כמה שמוכן כבר להיות שם המשכת אוא"ס ב"ה דהיינו בכחי תומ"צ הניתן לנו ונקי בעקבי הצאן בחי עקביים סוף דרגין

אבל אין לנו כוח זה, אלא כמה שכבר מוכן להיות מקום להמשכת אור אין סוף ברוך הוא — כלומר, בכחינת תורה ומצוות שניתנו לנו. וזה נקרא "בעקבי הצאן": בחינת העקביים, סוף המדרגות

איננו יכולים לעשות זאת במעשינו שלנו. אנו ממשיכים את אור אין סוף רק באמצעות מה שה' כבר הכין לכך — התורה והמצוות — הנקראות "עקבי הצאן", הנקודה הנמוכה ביותר של האור.

דהיינו תומ"צ המלוכשים בענינים גשמיים שעל ידם ורעי את גדויתך המה המזלות מלשון גד גדי וסינוק לא.³⁸

כלומר, תורה ומצוות המלוכשות בענינים גשמיים, שעל ידיהן מתקיים "ורעי את גדויתך". הגדוית הן המזלות, מלשון "גד גדי וסינוק לא".

התורה והמצוות מלוכשות בדברים גשמיים, ועל ידיהן אנו "רועים את גדויתנו". המילה "גדוית" נקראת כקשורה ל"גד", מזל או כוכב, כפי שמופיע בלשון התלמוד "גד, גדי", לכן הגדוית מסמלות את המזלות.

7 וכמו העורכים לגד שלחן³⁹ כי כל הדברים שבעוה"ז הם תחת המזלות מזל מחכים מזל מעשיר⁴⁰ כו'.

וכמו שנאמר: "העורכים לגד שולחן". שהרי כל הדברים שבעולם הזה נתונים תחת המזלות: מזל מחכים, מזל מעשיר וכו'.

ישעיהו מדבר על מי ש"עורכים לגד שולחן" — לגד, אלוהות המזל — וכך מאשר שגד פירושו מזל. כל מה שבעולם הזה מתנהל באמצעות המזלות, כמאמר חז"ל: מזל מחכים, מזל מעשיר.

וכן ממגד תבואות שמש⁴¹ כתיב מזל השמש משפיע תבואות דהיינו תורה ומצוות המלוכשים בענינים גשמיים הנתונים תחת המזלות.

וכך נאמר גם: "ומגד תבואות שמש": מזל השמש משפיע את התבואה. כלומר, התורה והמצוות המלוכשות בענינים גשמיים, הנתונים תחת שליטת המזלות.

גם הפסוק "ממגד תבואות שמש" מכיל את השורש גד, ומתאר כיצד מזל השמש מצמיח תבואה. כך גם ה"גדוית" הן התורה והמצוות המלוכשות בענינים גשמיים, הנתונים תחת שליטת המזלות.

רעי ופרנס אותם מענג העליון על משכנות הרועים פיי רועים הם ז' רועים^{42, 43} אברהם יעקב משה⁴⁴ כוי ונקי רועים עייש שממשיכין בחי' עונג העליון לכנסיי.

"רעיי" ופרנס אותם מן התענוג העליון, "על משכנות הרועים". פירוש הדבר: הרועים הם שבעת הרועים — אברהם, יעקב, משה וכו'; הם נקראים רועים משום שהם ממשיכים את בחינת התענוג העליון לכנסת ישראל.

"רעיי" פירושו הזיני את המצוות האלה בתענוג העליון — בתענוג של ה' מהן. הדבר נעשה "על משכנות הרועים": שבעת הרועים, אברהם, יעקב, משה והאחרים, הממשיכים את התענוג הזה לכנסת ישראל.

קטע 5 • 81

מושבות הרועים

8 והנה האבות הן הן המרכבה.^{45, 46} אבל אנו אין לנו כח זה אלא במשכנות הרועים בחי' כלים מכלים שונים ויין מלכות רב⁴⁷ בחי' חסד דרועא ימינא הוא כלי לבחי' אברהם אוהבי⁴⁸ דהיינו מצות צדקה וחסד.

והנה האבות הם עצמם המרכבה. אבל לנו אין כוח כזה, אלא באמצעות "משכנות הרועים" — בחינת כלים, "כלים מכלים שונים ויין מלכות רב". בחינת חסד, שהיא הזרוע הימנית, היא כלי לבחינת אברהם "אוהבי"; כלומר, למצוות הצדקה והחסד.

האבות היו "מרכבה" לה', מסורים לגמרי לרצונו, ולכן יכלו להמשיך את אורו באמצעות כל דבר שעשו. אנחנו ממשיכים אותו רק באמצעות "משכנות הרועים" — המצוות, שהן כלים המתאימים למידתו של כל אחד מן הרועים. למשל, הצדקה והחסד הם כלים למידת החסד של אברהם, "הזרוע הימנית".

וכן שיתא סדרי משנה זרעים בחדסד ונקי' משכנות הרועים שם תרעה את גדויתך ועייז תזכה להגיע ולבא למדרגה גדולה מזו להיות על משכנות הרועים ולמעלה מבחי' משכנות דהיינו למקום הרועים עצמן:

וכך גם סדר זרעים, אחד מששת סדרי המשנה, שייך לחסד. כל אלה נקראים "משכנות הרועים"; שם "תרעה את גדויתך". באמצעות זאת תזכה להגיע למדרגה נעלית יותר — להיות "על משכנות הרועים", למעלה מבחינת ה"משכנות", כלומר, למקום שבו נמצאים הרועים עצמם.

בדומה לכך, סדר זרעים במשנה מקביל לחסד; המצוות וסדרי המשנה הם ה"משכנות" שבהם אנו "רועים את גדויתנו". בעבודת ה' באמצעותם אפשר להתעלות "על" המשכנות ולהגיע למדרגת הרועים עצמם.

שתי דרכים בעבודת ה'

9 (ובכ"ז יובן הפסוק עבדתיך ארבע עשרה שנה⁴⁹ בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך. כי הנה כתיב וללכך שתי בנות⁵⁰ שם ה' גדולה לאה ששרשה מבחיי ה' עלאה דשם הוי"ה.

על פי כל זה יובן הפסוק: "עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך". שהרי נאמר: "וללכך שתי בנות, שם) הגדולה" — הנקראת "הה" הגדולה — "לאה", ששרשה מבחינת הה" העליונה של שם הוי"ה

ההערה הארוכה מסבירה את דברי יעקב ללכך: ארבע עשרה שנה בעבור שתי בנותיו ושש שנים בעבור צאנו. הפסוק מכנה את לאה "הגדולה", והמילה נקראת גם "הה" הגדולה: לאה מושרשת בה" העליונה של שם הוי"ה, המייצגת את כינה

ושם ה' קטנה רחל כו'. ונקי שכינתא עלאה ושכינתא תתאה. והם בחי' מקור נשמות דאצי'. כי בנשמות דאצילות יש גי' ב' מדרגות. הא' הנקי אחים למקום. ויש שנקי בנים.

"ושם הקטנה רחל" וכו'. הן נקראות שכינה עליונה ושכינה תחתונה, והן מקור הנשמות שבאצילות. גם בנשמות דאצילות יש שתי מדרגות: יש נשמות הנקראות "אחים למקום", ויש הנקראות "בנים"

רחל, "הקטנה", היא הה" הקטנה והתחתונה, המייצגת את מלכות. לאה ורחל הן השכינה העליונה והשכינה התחתונה, שני מקורות הנשמות שבאצילות; וגם בנשמות אלה יש שתי דרגות: "אחים למקום" ו"בנים"

אך הנה ברחל כתיב ורחל באה עם הצאן⁵¹ אשר לאביה שהם נשמות דבי"ע שנקי זרע בהמה. וזהו אם לא תדעי לך היפה בנשים דקאי על נשמות דבי"ע שנקי בהמה וצאן שלא יוכלו להמשיך בנפשם בחי היפה כו'

אבל על רחל נאמר: "ורחל באה עם הצאן אשר לאביה" — והצאן הם נשמות בריאה, יצירה ועשיה, הנקראות "זרע בהמה". זהו גם פירוש "אם לא תדעי לך היפה בנשים": הדברים מכוונים לנשמות בריאה, יצירה ועשיה, הנקראות "בהמה" ו"צאן", שאינן יכולות להמשיך בנפשן את בחינת ה"יפה" וכו'

רחל "באה עם צאן אביה": הצאן הם נשמות העולמות התחתונים, הנקראות "זרע בהמה". הפסוק בשיר השירים מדבר על נשמות אלה, שאינן יכולות להמשיך מעצמן את היופי שבצורה ובמראה

להיות יפת תאר ויפת מראה מחמת פחיתות נשמתם והסתר הגוף ונה"ב וכמ"ש במ"א ע"פ וראית בשביה⁵² אשת יפת תאר⁵³ כו' שבחי' זו דיפ"ת הוא בגלות ושביה בנה"ב.

ולהיות "יפת תואר ויפת מראה", בגלל מדרגתה הנמוכה של נשמתן והסתר שמטילים הגוף והנפש הבהמית. וכמו שמוסבר במקום אחר על הפסוק "וראית בשביה אשת יפת תואר" וכו': בחינת "יפת תואר" נמצאת בגלות ובשבי בתוך הנפש הבהמית

הנשמות הללו אינן יכולות לעשות זאת מפני שהן במדרגה נמוכה יותר, והגוף והנפש הבהמית מסתירים אותן. במקום אחר הדבר נמשל ל"אשת יפת תואר" שבין השכויים בתורה: יופייה של הנשמה נתון בשבי הנפש הבהמית

אזי זאת העצה בחי' שש שנים בצאנך שהם שיתא סדרי משנה שהתורה נקי' עוז ותושיה⁵⁴ שנותנת כח בנה"א ומתשת כח⁵⁵ הנה"ב ועי"ז יוכלו ג"כ לבא לבחי' ורחל היתה יפ"ת כו'

לכן העצה היא בחינת "שש שנים בצאנך", שהם ששת סדרי המשנה. התורה נקראת "עוז ותושיה", משום שהיא נותנת כוח לנפש האלקית ומתשת את כוחה של הנפש הבהמית. באמצעותה גם הן יוכלו להגיע לבחינת "ורחל היתה יפת תואר" וכו'.

העצה היא "שש שנים בצאנך" של יעקב — ששת סדרי המשנה. התורה נקראת "תושיה"; הגמרא קושרת זאת למילה "מתשת", כלומר מחלישה. התורה מחזקת את הנפש האלקית ומחלישה את הנפש הבהמית, וכך גם נשמות אלה יכולות להגיע ל"יפת תואר".

וכמ"ש לך אמר לבי בקשו פני⁵⁶ לבקש גילוי פנימית הלב וכיצד יבקש ויחפש אחריה את פניך ה' אבקש

כמו שנאמר: "לך אמר לבי בקשו פני" — לבקש את גילוי פנימיות הלב. כיצד יבקש האדם ויחפש אחריה? "את פניך ה' אבקש".

המזמור מדבר על הלב המבקש את פני ה', כלומר את גילוי פנימיות הלב. לשאלה כיצד מבקשים זאת באה התשובה: "את פניך ה' אבקש".

דהיינו ע"י עסק התומ"צ דאורייתא מחכמה נפקת⁵⁷ שהיא בחי' הארת פנימית הוי' חכמת אדם תאיר פניו^{58,59} ועי"ז יאר הוי' פניו אתנו סלה. וכמ"ש במ"א ע"פ בחדש השלישי לצאת בניי מארץ מצרים⁶⁰ כו' וזהו ההילוך מלמטה למעלה.

כלומר, באמצעות העיסוק בתורה ובמצוות. הרי התורה יוצאת מחכמה, והיא בחינת הארת פנימיות הוי': "חכמת אדם תאיר פניו". ועל ידי כך "יאר ה' פניו אתנו סלה". וכמו שמוסבר במקום אחר על הפסוק "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים" וכו'. זהו המסלול מלמטה למעלה.

מבקשים את פני ה' באמצעות התורה והמצוות, מפני שהתורה באה מחכמה, שהיא האור הפנימי של הוי', ו"חכמת אדם תאיר פניו". זהו המסלול מלמטה למעלה: מתחילים במעשה ובלמוד, ובאמצעותם מגיעים לאהבה וליראה גלויות.

משא"כ בנשמות העליונות ההילוך מלמעלה למטה תחלה ואהבת כו' ואח"כ והיו הדברים⁶¹ כו' וזהו ענין ארבע עשרה שנה שהם שבעה מדות עליונות שהן בחי' שבעה ושבעה מוצקות⁶² כו' כמ"ש לקמן ע"פ כי עמך מקור חיים^{63,64}.

לעומת זאת, אצל הנשמות העליונות המסלול הוא מלמעלה למטה: תחילה "ואהבת" וכו', ואחר כך "והיו הדברים" וכו'. זהו עניינן של "ארבע עשרה שנה": שבע המידות העליונות, שהן בחינת "שבעה ושבעה מוצקות" וכו', כפי שיוסבר בהמשך על הפסוק "כי עמך מקור חיים".

הנשמות העליונות הולכות בכיוון ההפוך: תחילה אהבה, ואחר כך תורה ומצוות. "ארבע עשרה שנה" בעבור שתי הבנות הן שבע המידות העליונות כשהן כפולות, כ"שבעה ושבעה מוצקות" של זכריה, המזינות את המנורה.

וזהו אם לא תדעי כו' ע"ד ההילוך מלמעלה למטה אזי צאי כו' וכמ"ש ע"פ והתהלכתי בתוכם^{65, 66} כו' שיש שני בחי' הילוך בעבודת ה'.

זהו "אם לא תדעי" וכו': אם אינך יכולה ללכת במסלול מלמעלה למטה, אז "צאי" וכו'. וכפי שמוסבר על הפסוק "והתהלכתי בתוכם" וכו', יש שני מסלולים בעבודת ה'.

"אם לא תדעי... צאי" מבטא אפוא את הניגוד למסלול מלמעלה למטה. במקום אחר מסביר אדמו"ר הזקן שיש שני מסלולים בעבודת ה'.

הא' לנשמות הצדיקים הגדולים שהילוכם ודרכם בקדש הוא כפי סדר ההמשכה מלמעלה למטה וכמ"ש בפרשת שמע ישראל⁶⁷ מתחלה ואהבת את⁶⁸ הוי' שהוא בחי' אהוי"ר ונמשך ע"י ההתבוננות שמע ישראל כו'.

המסלול הראשון מיועד לנשמות הצדיקים הגדולים, שעבודתם ודרכם בקודש מתנהלות לפי סדר ההמשכה מלמעלה למטה. כך נאמר בפרשת "שמע ישראל": תחילה "ואהבת את הוי'", שהיא בחינת אהבה ויראה, והיא נמשכת מתוך ההתבוננות ב"שמע ישראל" וכו'.

הצדיקים הגדולים הולכים בסדר מלמעלה למטה, כפי שנראה בפרשת שמע: תחילה ההתבוננות — "שמע ישראל" — מולידה אהבה, "ואהבת".

ואח"כ והיו הדברים כו' ודברת בם⁶⁹ כו' שהוא מצות ת"ת ואח"כ וקשרתם לאות⁷⁰ שהוא מעשה המצות. וזהו כסדר ההמשכה של שם הוי' ב"ה. י"ה הן בחי' דחילו ורחימו. ו' הוא בחי' תורה. ה' בחי' מצות.

ואחר כך "והיו הדברים" וכו', "ודברת בם" וכו', שהיא מצוות תלמוד תורה; ואחר כך "וקשרתם לאות", שהיא קיום המצוות. סדר זה תואם את סדר ההמשכה של שם הוי' ברוך הוא: י"ה הן בחינת יראה ואהבה, ו' היא בחינת התורה, והה' היא בחינת המצוות.

אחר כך באים לימוד התורה — "ודברת בם" — וקיום המצוות בפועל — "וקשרתם לאות". סדר זה מקביל לאותיות שם הוי': י"ה כנגד יראה ואהבה, ו' כנגד התורה, והה' האחרונה כנגד המצוות.

אמנם יש ג"כ בחי' ב' והוא ההילוך מלמעלה למטה דהיינו לנשמות שאין כחן יפה להוליד אהוי"ר מרוח בינתם כ"א ע"י הקדמת עסק התורה והמצות תחלה שמזה דוקא יקבלו הכח לבא לאהוי"ר כו'.

אולם יש גם מסלול שני: ההליכה מלמעלה למטה. הוא מיועד לנשמות שאין להן די כוח להוליד אהבה ויראה מרוח הבינה שבהן, אלא רק לאחר שהקדימו לעסוק בתורה ובמצוות; דווקא מכך הן מקבלות את הכוח להגיע לאהבה וליראה וכו'.

המסלול השני, מלמעלה למטה, מיועד לנשמות שאינן יכולות להוליד אהבה ויראה מתוך הכנתן לבדה. הן מתחילות בתורה ובמצוות, ומתן מקבלות את הכוח להגיע לאהבה וליראה.

ועזי"נ אם לא תדעי לך. שלא תוכל להמשיך ולהאיר בנפשך גילוי אהוי"ר מבחי" היפה בנשים הוא בחי" יפ"ת ויפ"מ המבואר למעלה אזי צאי לך בעקבי הצאן תחלה והוא כסדר ההילוך מלמטה למעלה):

על כך נאמר: "אם לא תדעי לך" — אם אינך יכולה להמשיך ולהאיר בנפשך גילוי של אהבה ויראה מבחינת "היפה בנשים", (שהיא בחינת "יפת תואר ויפת מראה" המתוארת למעלה, אז תחילה "צאי לך בעקבי הצאן". זהו סדר ההליכה מלמטה למעלה

זהו פירוש הפסוק: אם אינך יכולה להביא את האהבה והיראה להאיר בנפשך באמצעות התבוננות, תחילה "צאי בעקבי הצאן", באמצעות התורה והמצוות. זהו המסלול מלמטה למעלה.

בעבודה

אם ההתבוננות בה' אינה מעוררת את לבך, אל תחכה להתעוררות. התחל בתורה ובמצוות שכבר ניתנו, בלימוד המשנה ובמעשי חסד; הם מחלישים את נפש הבהמית, מחזקים את נפש האלקית, ובסופו של דבר מביאים אותך לאהבה ויראה שלא יכולת להגיע אליהן בכוחות עצמך.

שאלות לשיחה

1. מדוע דווקא הכבשה השותקת, ולא דימוי של כוח או חכמה, נעשית שמה של כנסת ישראל?
2. מה ההבדל בין "יפת תאר" ל"יפת מראה", ומדוע הפנים הן המקום שבו ניכרת הפנימיות?
3. המאמר אומר שחוסר דעת אינו פירושו חוסר הבנה. למה הכוונה, וכיצד אפשר לזהות זאת אצלנו?
4. כיצד ייתכן שהתורה והמצוות, המלוכשות בדברים גשמיים, מקורן בדרגה הגבוהה מכל סדר השתלשלות?
5. מה מרוויחים ומה מסכנים כשמתחילים את העבודה "מלמטה למעלה" ולא מן האהבה?

הערות

פסקה 1

1 אם לא תדעי לך

ההערה מציינת שנדפס שם נוסח שני של המאמר. זהו תעתיק נוסף של אותו מאמר.

שיר השירים ז':2 Song of Songs

מִה־יָפוּ פַעֲמֶיךָ בְּנָעָלִים בְּתִנְדִּיב חֲמוּקֵי יָרְכִיךָ כִּמּוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יָדֶי אֶמֶן:

How beautiful are thy steps in sandals, O prince's daughter!
The roundings of thy thighs are like the links of a chain, The
work of the hands of a skilled workman.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נוסחא שני בסה"מ תקס"ד ע' יא. ראה לעיל בצינונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע.
לכללות מאמר זה ראה סה"מ תרכ"ז (הוצאה שני ע' קפח ואילך). פלח
הרמון שה"ש ז, ב. ד"ה זה בענין ורחל היתה יפת תואר מציין בלקו"ת פנחס
עח, ד. מטות פז, ב. תצא לו, א. שה"ש יד, ב. כג, ד. ואתחנן ט, ד. תצא לה,
ד. לו, ב. תבא מב, ב. באוה"ת ואתחנן כרך ו ע' בירסו מציין לכאן.

2 אם לא תדעי לך

תשובת הרועה לרועיה השואלת היכן הוא רועה את צאנו. זהו פסוק
הפתיעה שהמאמר כולו מבאר.

שיר השירים א':8 Song of Songs

אִם־לֹא תֵדָעִי לָךְ הִיפָּה בְּנָשִׁים צְאִי־לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצֹּאן וְרָעִי אֶת־גְּדִיתֶיךָ עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים:

If thou know not, O thou fairest among women, Go thy way
forth by the footsteps of the flock And feed thy kids, beside
the shepherds'tents.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש א, ח.

3 ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה

תיאור רחל בתורה, בניגוד ללאה. אדמו"ר חזקן קורא את שני הביטויים
שבו כשתי בחינות של יופי בנפש.

בראשית כ"ט:17 Genesis

וְעֵינֵי לֵאָה רַכּוֹת וְרַחֵל הָיְתָה יִפְתַּת־תֹּאֵר וַיִּפֶּת מְרָאָהּ:

And Leah's eyes were weak; but Rachel was of beautiful form
and fair to look upon.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, יז.

4 פ"י יפת תואר

המאמר ההוא מבאר את "אשת יפת תואר" כתכונה של הנפש השבויה,
שמאמר זה מזכיר בפסקתו האחרונה.

הערת קה"ת

ראה בלקו"ת בד"ה כי תצא בפ"י אשת יפת תואר. וראה במאמרי אדה"ז
פרשיות ח"א ע' קסט. באוה"ת בראשית כרך ה תתקצה, א ההפרש בין יפה
תואר ויפה מראה. ספה"מ תרכ"ח ע' קה.

פסקה 2

5 והנה רחל

בכתב־היד נוסף לפני כן: "ולחבין העניין בעבודת ה': והנה רחל". כך מוצגת
ההסברה כעוסקת בעבודת ה' למעשה.

הערת קה"ת

בכרך 1824 נוסף קודם לזה: ולחבין ענין בעבודת ה': הנה רחל.

6 כרחל לפני גוזזי נאלמה

למילים האלה Isaiah 52:6 הערת קה"ת מפנה ל

ישעיהו נ"ב:6 Isaiah 52:6

הערת קה"ת

ישע"י נב, ו.

7 נאלמה

בכתב־היד חסרה המילה "נאלמה", ובמקומה נוסף: "ויש בה שתי בחינות
הנוכרות לעיל, יפת תואר ויפת מראה; והפירוש הוא: כתוב". כך נקשרת
רחל במפורש לשני סוגי היופי.

הערת קה"ת

בכרך 1824 ליתא. בכרך 1824 נוסף: והוא יש לה ב' בחי' הני"ל שהם יפ"ת
ויפ"מ, וביאור הדבר: הנה כתיב.

8 נעשה אדם בצלמנו

הצהרת ה' לפני בריאת האדם. ה"צלם" מתפרש כתבנית המידות האלוניות
המשתקפות בנפש האדם.

בראשית א':26 Genesis

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵנוּ וְיִרְדּוּ בִדְגַת הַיָּם וּבְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל־הָאָרֶץ וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our like-
ness; and let them have dominion over the fish of the sea,
and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all
the earth, and over every creeping thing that creepeth upon
the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, כו.

9 ועל דמות הכסא

חזון יחזקאל על דמות דמות אדם שעל הכיסא. הוא מבאר את "בצלמנו"
כדמות המידות שלמעלה.

יחזקאל א':26 Ezekiel

וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֶרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף וְעַל דְּמוּת
הַכֶּסֶף דְּמוּת כְּמֶרְאָה אָדָם עָלָיו מְלֻמָּעָה:

And above the firmament that was over their heads was the
likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone;
and upon the likeness of the throne was a likeness as the ap-
pearance of a man upon it above.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

עפר אשר בקרקע המשכן

העפר שנלקח מרצפת המשכן. אדמו"ר הזקן רואה בו עפר שפל, שנעשה חלק ממשכנו של ה'.

במדבר ה':17 Numbers 5:17

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּם קֹדֶשִׁים בְּכִל־חֶרֶשׁ וּמִן־הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יָקַח הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמֵּיִם:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ה, יז.

וזהו בחינת יפת תואר שיתארו בם כל המדות בשלימותן

הצמח צדק מצטט שם שורה זו. הדבר מראה כיצד ביאור "יפת תואר" נמשך הלאה.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת דברים כרך ו ע' ב'רסו.

פסקה 4

דלית מחשבה תפיסא ביה

מתפילת הפתיחה של אליהו בתיקוני זוהר: שום מחשבה אינה יכולה להשיג את ה'. הדבר מציין את פנימיות אור אין סוף כבחינה שמעבר להבנה.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א"י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חברה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

רעותא דלכא . . הקלסתר פנים

ההערה אומרת שהמאמר ההוא מבאר כיצד הלב הפנימי מתאחד עם השכל "כמו שני רעים שאינם נפרדים לעולם", וכיצד השכל הגלוי מאיר בו. לכן הפנימיות נקראת "יפת מראה": "חכמת אדם תאיר פניו".

הערת קה"ת

והיינו כמ"ש בדי"ה בכ"ה בכסליו [לקמן כט, ג] שפנימי הלב מתאחד עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין, ומאיר גילוי המוח להתאחד עם פנימית הלב וחכמת אדם תאיר פניו דוקא ע"כ בחי' זו יפ"מ (אוה"ת וישלח כרך ה תתעט, ב).

17

כמו צהבו פניו

לשון התלמוד לתיאור פנים המאירות משמחה. היא מראה שהפנים מגלות את המצב הפנימי.

Pesachim 113b:1 פסחים קי"ג ב:א'

תני תנא קמיה דרבא ורב ספרא, צהבו פניו דרב ספרא. אמר לו רבא: לאו כגון מר, אלא כגון רב תנינא ורב אושעיא דהו אושכפי בארעא דישראל, והו יתבי בשוקא דזונות, ועבדי להו מסאגי דזונות, ועיילי להו. אינהו מסתכלי בהו, ואינהו לא מדלן עיניהו לאיסתכלולי בהו. ומומתייהו הכי: בתייהו רבנו קדישי דבארעא דישראל.

לך הוי"ה הגדולה והגבורה

ברכת דוד, המונה גדולה, גבורה, תפארת ועוד. היא מציינת את המידות האלוניות שמקבילות לשבע מידות הנפש.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:י"א

לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כ"ל בשמים ובארץ לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ישעיהו מתאר מי שסובל בדומייה כרחל לפני גווייה. אדמו"ר הזקן משתמש בדימוי הרחל כדי לבטא את הכניעה השקטה של כנסת ישראל.

Isaiah 53:7 ישעיהו נ"ג:ז

נָגַשׁ וְהוּא נֶעְנֶה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו כִּשֶּׁה לְטֹבֵחַ יוֹכֵל וְכָרְחַל לִפְנֵי גִזְזִיָּה נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

וכמאמר ונפשי כעפר

התלמוד מביא שורה זו בתפילת הסיום של אחד החכמים, והיא נאמרת כיום בסוף תפילת העמידה. היא הדוגמה לנפש שעושה את עצמה כעפר.

Berakhot 17a:4 ברכות י"ז א"ד:ד'

מִר בְּרִיָּה דְרַבִּינָא כִּי הָוָה מְסִיִּים צְלוֹתֵיהָ אָמַר הָכִי: "אֵלֵּי, נְצוּר לְשׁוֹנֵי מִרְעָ וְשִׁפְתוֹתַי מִדְּבַר מִרְמָה, וְלִמְקַלְלֵי נַפְשִׁי תְּדוּם, וְנַפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכָל תַּהֲיָה. פֶּתַח לְבִי בְּתוֹרָתְךָ, וּבְמִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוּחַ נַפְשִׁי. וְתַצִּילֵנִי מִפְּגַע רָע, מִיָּצֵר הָרָע, וּמֵאִשָּׁה רָעָה, וּמִכָּל רָעוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לְבָא בְּעוֹלָם. וְכָל הַחוֹשְׁבִים עָלַי רָעָה מִהֲרָה הִפֵּר עֲצָתָם וְקִלְקַל מַחֲשַׁבוֹתָם. יְהִי לְרַצּוֹן אֲמִרִי פִי וְהִגִּיוֹן לְבִי לִפְנֶיךָ ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי."

Mar b. Kabina used to add at the conclusion of his prayer : O my G-d ! (Guard my tongue from evil and my lips from speaking guile ; and to such as curse me let my soul be dumb, yea, let my soul be unto all as the dust. Open my heart to Thy Torah, and let my soul pursue Thy commandments. And do Thou deliver me from mishap, from the evil impulse, and from an evil woman and all evil which breaks forth to come upon the world. ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יז, א. סיום תפלת שמו"ע. ראה אוה"ת ואתחנן כרך ו ע' ב'רסו. בלקי"ת אמור לה, ד מציין לכאן.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

נדרים מ"ט Nedarim 49b

מנחות י"ח א'ה' ו' Menachot 18a:5-6

אמר לו כשר ערבית אמר לו כשר שחרית אמר לו כשר צהריים אמר לו כשר מנחה אמר לו כשר אלא שרי אליעזר פוסל צהבו פניו של יוסף הבבליא אמר לו יוסף כמדומה אני שלא כיווננו שמועתינו עד עתה אמר לו רבי הן אלא שרי יהודה פסול שנה לי וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי עכשיו ששנית לי פסול החזרת לי אבידתי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Chullin 7b:4-5 חולין ז' ב'ד' ה'ה'

שמע רבי נפק לאפיה אמר ליה רצונך סעוד אצלי אמר לו הן צהבו פניו של רבי אמר לו כמדומה אתה שמודר הנאה משראל אני ישראל קדושים הן יש רוצה ואין לו ויש שיש לו ואינו רוצה וכתוב (משלי כג, ו) אל תלחם [את] לחם רע עין ואל תתאו למטעמותיו כי כמו שער בנפשו כן הוא אכול ושתה יאמר לך ולבו כל עמך ואתה רוצה ויש לך

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

פסחים ק"ג, ב. נדרים מט, ב. מנחות יח, א. חולין ז, ב. ירושלמי שבת פ"ח ה"א. שבת פ"י ה"א. פסחים פ"י ה"א. ובסנהדרין תקס"ד ע"י יב מפרש "הכוונה הוא שנתגלה בפנים מבחי' העולם העצמי שלו, מפני שזה יתרון המעלה בפנים מכל האברים שאין גילויי העולם בשום אבר זולת הפנים". ובלקו"ת צו ט, א. במדבר יא, ד. מסעי צג, ב "אור החכמה והשכל מאיר פניו ממש".

18

יאר ה' פניו

ברכת הכהנים: "יאר ה' פניו אליך". כאן מדובר בגילוי פנימיותו של ה' לכנסת ישראל.

במדבר ו:כ"ה Numbers 6:25

יָאֵר הָאֵלֹהִים חַיָּיִךְ וְיִשְׁלַח רָחֶמָה.

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ו, כה.

פסוק 5

19

ובכל מאדך

קריאת שמע מצווה לאהוב את ה' בכל מאדך". כאן מדובר בהתמסרות שמעבר לגבולות האדם, הממשיכה את האור העליון למטה

דברים ו:ה' Deuteronomy 6:5

וְאַהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20

ומתחת זרועות עולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

דברים לו, כו.

21

ומתחת זרועות עולם

ברכת משה: "ומתחת זרועות עולם". הפסוק נקרא כרמז לכך שהאור

העליון מגיע עד למדרגות הנמוכות ביותר.

דברים ל"ג:כ"ז Deuteronomy 33:27

מֵעַנָּה אֱלֹהִים קֶדֶם וּמִתַּחַת זְרַעַת עוֹלָם וַיִּגְרֹשׁ מִפְּנֵיהָ אוֹיֵב וַיֹּאמֶר הִשְׁמֵד:

The eternal G-d is a dwelling-place, And underneath are the everlasting arms; And He thrust out the enemy from before thee, And said: 'Destroy.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22

וכעין מ"ש במ"א

ההבחנה בין הנשמות הנקראות "זרע אדם" לבין אלה הנקראות "זרע בהמה" מוסברת שם

הערת קה"ת

ראה לקמן ר"פ משפטים.

23

וכמו נשמת רשב"י

שם נאמר שלרבי שמעון בר יוחאי הייתה בגופו נשמה דאצילות, שלא חדלה להיות אלוקות. מוסבר שנשמה דאצילות היא אלוקות ממש, בניגוד לנשמות הנוצרות כמצאיות נפרדת בבריאה

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שה"ש יט, ג "שה" לו נשמה דאצילות מלובשת ממש בהגוף שלו למטה ממש וע"ד מ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי שאף לאחר שירדו הגר"נ דאצילות לעוה"ז לצדיקים הראשונים אפשר שלא נשתנו מהותן להיות דבר נפרד מאלוקות כו". ובפ' מטות פז, ד "מצד שרש מעלת נשמתו שהי' מעלה מ"ן בבחי' גבוה מאד". ובארוכה בד"ה להבין ענין רשב"י תשמ"ה (נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב ע' שא).

24

ע"פ עיני כל

זהו המאמר על "עיני כל אליך ישברו", שהטקסט מצטט כדי לבאר את "לך". הוא פותח בפירוש הזוהר "לנודע בשערים": כל אדם מכיר את ה' לפי מה שהוא משער בלבו.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת מטות פה, ב. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ח ע' נד ואילך. הנחות הר"פ ז"ל ע' פה. וראה בציונים לכ"ק אדמו"ר ז"ע לדף הנ"ל.

25

צאן מלשון צאי

תורה חיים מרחיב את מאמרי תורה אור; ההערה מפנה למקבילה שבה לפירוש "צאן" כלשון "ציצאה"

הערת קה"ת

ראה גם תו"ח כאן לח, ב. אוה"ת וישלח רכח, א. אוה"ת שה"ש א'קכח.

26

לובן העליון

ההערה מפנה לשם בעניין "לובן העליון". הקטע עוסק בתשובה ובהמשכת האור העליון; נושא הלבנת החסאים ביום הכיפורים קושר זאת למדרגה זו

הערת קה"ת

ראה לקו"ת יוה"כ סח, ד.

27

שש שנים בצאנך

יעקב אומר ללבן שעבד שש שנים בשביל צאנו. אדמו"ר הזקן קורא את שש השנים כששת סדרי המשנה

בראשית ל"א:מ"א Genesis 31:41

זֶה-לִי עֲשָׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתְךָ עֲבָדְתִּיךָ אֲרָבַע-עָשָׂרָה שָׁנָה בְּשֵׂתִי בְנֹתֶיךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים בְּצֹאנְךָ וַתַּחֲלֶף אֶת-מִשְׁכָּרְתִּי עֶשְׂרֵת מְנָיִם:

These twenty years have I been in thy house: I served thee fourteen years for thy two daughters, and six years for thy flock; and thou hast changed my wages ten times.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

כל חד לפום שיעורא דיליה

ההקדמה לתניא משתמשת באותו ביטוי מן הזוהר, שלפיו כל אדם מבין לפי שיעורו.

זח"א קכט, Zohar I, 129b

הערת קה"ת

בתניא בהקדמה, לקו"ת במדבר א, א מציין לזח"א קג, ב. וראה זח"א קכט, ב.

כל חד לפום שיעורא דיליה

הזוהר על "נודע בשערים בעלה": כל אדם מכיר את ה' לפי שיעורו. הוא מגדיר את "מאדך" כמידה אישית.

ספר הזוהר, וירא ט:קנ"ג-קס"ד Zohar, Vayera 9:153-164

But of a truth the Holy One makes Himself known to every one according to the measure of his understanding and his capacity to attach himself to the spirit of Divine wisdom; and thus "Her husband is known", not "in the gates" (bishe'arim), but, as we may also translate, "by measure", though a full knowledge is beyond the reach of any being.'

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

כפי שלח בפ"י טובה הארץ

זהו הקטע שאדמו"ר הזקן מצטט על הכפלת "מאד" ב"טובה הארץ מאד מאד".

הערת קה"ת

לקו"ת שלח לה, ב.

טובה הארץ מאד מאד

דיווחם של יהושע וכלב שהארץ "טובה מאד מאד". לקוטי תורה מבאר שם את הכפלת המילה.

במדבר י"ד:7 Numbers 14:7

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאֶרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ועיי עובדא דמקלות

הערת קה"ת מצטטת את הזוהר על מקלותיו של יעקב כמעשה רוחני. הדבר תומך בפירוש המקלות כהמשכת אור אלוקי.

זח"א קסב, Zohar I, 162a

הערת קה"ת

זח"א קסב, א. ראה ד"ה ויקח לו יעקב מקל תרצ"ט.

המה המזלות מלשון גד גדי וסינוק לא

התלמוד מצטט את הביטוי "גד, גדי וסינוק לא". הוא מראה ש"גד" פירושו מזל.

שבת ס"ז ב:א'-ב' Shabbat 67b:1-2

הָאֹמֵר "גַּד גְּדִי, וְסִנּוּק לֹא אֶשְׁכֵּי וּבוֹשְׁכִי" — יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם דְּרָכִי הָאֹמֵר. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: "גַּד" אֵינוֹ אֶלָּא לְשׁוֹן עֲבוּדָה זָרָה, שְׁנֶאֱמַר: "הָעֲרֻכִּים לְגַד שִׁלְחָן". הוּא בְּשֵׁמָה וְהִיא בְּשֵׁמוֹ — יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם דְּרָכִי הָאֹמֵר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

שש שנים . . שיתא סדרי משנה

הערת קה"ת מצטטת כאן את הזוהר על הקשר בין שש השנים לששת סדרי המשנה.

זח"ב קטו, Zohar II, 115a

הערת קה"ת

ראה גם זח"ב קטו, א.

מלשון פרט ועוללות

הצמח צדק מציין ש"פרט" פירושו ענבים הנושרים בזמן הבציר, כפי שמבארת המשנה בפאה (7:3), ומרחיב בכך.

הערת קה"ת

באוה"ת וישלח רכה, א מציין "כי פרט היינו הנושר בשעת הבצירה כמבואר במשנה ג' פ"ז דפאה" וראה שם בארוכה.

פרט ועוללות

המשנה מגדירה "פרט" כענבים הנושרים בעת הבציר ונשארים לעניים. אדמו"ר הזקן משתמש בדימוי להלכות היורדות באופן פרטי.

משנה פאה ז':3 Mishnah Peah 7:3

אִיזְהוּ פֶּרֶט, הַנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה. הֵיךְ בּוֹצֵר, עֲקֹץ אֶת הָאֶשְׁכּוֹל, הִסְבֵּךְ בְּעֵלִים, נָפַל מִיָּדוֹ לָאֶרֶץ וּנְפָרַט, הָרִי הוּא שֶׁל פֶּעַל הַבֵּית. הַמְנִיחַ אֶת הַכִּלְכֵּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשַׁעַת שֶׁהוּא בּוֹצֵר, הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים, עַל זֶה נֶאֱמַר (משלי כב) אֶל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָיִם:

What is peret? [Grapes] which fall down during the harvesting. If while he was harvesting [the grapes], he cut off an entire cluster by its stalk, and it got tangled up in the [grape] leaves, and then it fell from his hand to the ground and the single berries were separated, it belongs to the owner. One who places a basket under the vine when he is harvesting [the grapes], behold he is a robber of the poor. Concerning him it is said: "Do not remove the landmark of those ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסוקה 6

ויפרוץ האיש

יעקב מתעשר מאד בצאן, בשפחות ובעבדים. אדמו"ר הזקן מפרש את הכפלת "מאד" כעבודה שמעבר לכל מידה.

בראשית ל"מ:43 Genesis 30:43

וַיִּפְרֹץ הָאִישׁ מְאֹד מְאֹד וַיְהִי־לּוֹ צֹאן רַבּוֹת וּשְׁפָחוֹת וְעֲבָדִים וְגִמְלִים וְחֲמֹרִים:

And the man increased exceedingly, and had large flocks, and maid-servants and men-servants, and camels and asses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ל, מג.

ובכל מאדך

אהבת ה' "בכל מאדך", המתפרשת כאן כמיטב האישי של כל אדם.

דברים ו':5 Deuteronomy 6:5

וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

הערת קה"ת

ראה שבת סז, ב. וראה אוה"ת ויחי שפב, א — פרש"י התמזל מזלי.

פסקה 7

39 העורכים לגד שלחן

ישעיהו מגנה את מי שעורכים שולחן לגד, אלוהות המזל. הדבר מראה שגד פירושו מזל.

ישעיהו ס"ה:י"א:11 Isaiah 65:11

וְאַתֶּם עֹזְבֵי ה' הַשֹּׁכְחִים אֶת־הַר קְדְשִׁי הָעֲרֻכִּים לְגַד שְׁלָחַן וְהַמְמַלְאִים לִמְנֵי מִמָּסָה:

But ye that forsake the L-RD, That forget My holy mountain, That prepare a table for Fortune, And that offer mingled wine in full measure unto Destiny,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סה, יא.

40 מזל מחכים מזל מעשיר

המאמר בגמרא שמזל מביא חכמה ועושר. הוא מראה שדברי העולם הזה נתונים תחת המזלות.

שבת קנ"ו א:י"ב-ג"א:12-13 Shabbat 156a

איתמר, רבי חנינא אומר: מזל מחכים, מזל מעשיר, ויש מזל לישראל. רבי יוחנן אומר: אין מזל לישראל. ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דאמר רבי יוחנן: מניין שאין מזל לישראל? שנאמר: "כה אומר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגוים מהמה" — הם יחתו, ולא ישראל. ואף רב סבר אין מזל לישראל, דאמר רב יהודה אמר רב: מניין שאין מזל לישראל? — שנאמר: "ויוצא אותו החוצה", אמר אברהם לפני הקדוש...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

41 ממגד תבואות שמש

משה מברך את ארצו של יוסף בשפע השמש. המילה "מגד" נקראת כקשורה לגד, ומלמדת שמזל השמש נותן את התבואה

דברים ל"ג:יד:14 Deuteronomy 33:14

וּמִמֶּגֶד תְּבוּאוֹת שֶׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יִרְחִים:

And for the precious things of the fruits of the sun, And for the precious things of the yield of the moons,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים לג, יד.

42 פיי רועים הם ז' רועים

באותו קטע משווים את המצוות שבעולם הזה לשמן, שהאור אינו יכול להיאחז בו אלא באמצעות פתילה — הנפש האלקית המקיימת אותו. הדבר מראה כיצד אור אין סוף נמשך לתוך המצוות הגשמיות באמצעות צינור, וכאן — באמצעות הרועים

הערת קה"ת

ראה לקמן לג, ג.

43 ז' רועים

הנביא מדבר על הקמת "שבעה רועים". אדמו"ר חזקן מזהה אותם כרועים

הממשיכים את התענוג העליון

מיכה ה':ד:4 Micah 5:4

וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי־יָבֹא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם:

And this shall be peace: When the Assyrian shall come into our land, And when he shall tread in our palaces, Then shall we raise against him seven shepherds, And eight princes among men.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 אברהם יעקב משה

הגמרא מזהה את שבעת הרועים שבנבואת מיכה, ובהם אברהם, יעקב ומשה. אדמו"ר חזקן מצטט חלק מן הרשימה

סוכה נ"ב ב:י"ג:13 Sukkah 52b

"וְהָיָה זֶה שְׁלוֹם אֲשׁוּר כִּי יָבֹא בְּאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וְהִקְמֵנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וְשִׁמְנָה נְסִיכֵי אָדָם". מאן גינהו "שבעה רועים"? דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימיו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו. ומאן גינהו "שמונה נסיכי אדם"? ישי, ושאול, ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח, ואלהיו.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

פסקה 8

45 האבות הן הן המרכבה

שם מובא מקור האמירה, ומתואר שהאבות, שהם "המרכבה", הם מדרגת אצילות: תחילה הם כלולים בבניה, ואחר כך מתגלים וגיוונים. הדבר מסביר כיצד יכלו להמשיך את האור באמצעות מעשיהם שלהם

הערת קה"ת

נסמן לעיל ד, ג.

46 האבות הן הן המרכבה

המדרש אומר שהאבות הם עצמם מרכבתו של ה', ונושאים בשלמות את רצונו. אדמו"ר חזקן מושווה בין כוחם לבין כוחו

בראשית רבה מ"ז:ו:47 Bereshit Rabbah 47:6

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכם תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הו"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא': ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

"He concluded speaking with him, and G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who de-

parts from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of greater stature than you, then I will speak with ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

47 כלים מכלים שונים ויין מלכות רב
כלים מסוגים שונים ויין מלכות רב כסעודת אשורוש. הדימוי מציין את המצוות ככלים מגוונים לאור האלוהי

אסתר א': Esther 1:7

והשקות בכלי זהב וכלים מפלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך:

And they gave them drink in vessels of gold—the vessels being diverse one from another—and royal wine in abundance, according to the bounty of the king.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 אברהם אוהבי
ה' מכנה את אברהם "אוהבי". הדבר מציין את מידתו של אברהם כאהבה וחסד.

ישעיהו מ"א: Isaiah 41:8

ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך וזרע אברהם אהבי:

But thou, Israel, My servant, Jacob whom I have chosen, The seed of Abraham My friend;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

49 עבדתיך ארבע עשרה שנה
סיכום דבריו של יעקב על עשרים שנותיו עם לבן. אדמו"ר הזקן מפרש את ארבע עשרה השנים ואת שש השנים כשני סוגים של עבודה

בראשית ל"א: Genesis 31:41

זה"ל עשרים שנה בביתך עבדתיך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך ושש שנים בצאנך ותחלף את משכרתי עשרת מנים:

These twenty years have I been in thy house: I served thee fourteen years for thy two daughters, and six years for thy flock; and thou hast changed my wages ten times.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בראשית לא, מא.

50 וללבן שתי בנות
התורה מציגה את לאה, הגדולה, ואת רחל, הקטנה. המילים "גדולה" ו"קטנה" נקראות כרומזות לה" העליונה ולה" התחתונה של השם

בראשית ט"ז: Genesis 29:16

וללבן שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל:

Now Laban had two daughters: the name of the elder was Leah, and the name of the younger was Rachel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ורחל באה עם הצאן

רחל באה עם צאן אביה, משום שהיתה רועת צאן. הצאן מתפרש כנשמות העולמות התחתונים

בראשית כ"ט: Genesis 29:9

עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה הוא:

While he was yet speaking with them, Rachel came with her father's sheep; for she tended them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, ט.

52 וכמ"ש במ"א ע"פ וראית בשביה

המאמר על "כי תצא למלחמה" מפנה לכאן. הוא מסביר שהמלחמה של הנשמה באויביה הפנימיים מתנהלת באמצעות תפילה והתבוננות בגדולת ה'.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת כי תצא לו, א ושם מציין לכאן.

53 וראית בשביה אשת יפת תאר

דין התורה על האשה יפת התואר שנשבתה. בחסידות הוא מתפרש כיופייה של הנשמה הנתון בשבי הנפש הבהמית

דברים כ"א: Deuteronomy 21:11

וראית בשביה אשת יפת תאר וחסדתך בה ולקחתה לך לאשה:

and seest among the captives a woman of goodly form, and thou hast a desire unto her, and wouldest take her to thee to wife;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 שהתורה נק' עוז ותושי'

למילים האלה Zohar I, 58a הערת קה"ת מפנה ל

זח"א נח, Zohar I, 58a

זח"ג רסט, Zohar III, 269a

ויקרא רבה ל"א: Vayikra Rabbah 31:5

הערת קה"ת

שהש"ר ב, י. זח"א נח, א. צד, א. זח"ג רסט, א. ראה ויק"ר פליא, ה. ילקוט שמעוני בשלח רמז רמד. ועייג"כ זבחים קטז, א.

55 ומתשת כח

הגמרא מסבירה שהתורה נקראת "תושיה" משום שהיא מתשת את כוחו של האדם. כאן היא מחלישה את הנפש הבהמית

סנהדרין כ"ו ב: Sanhedrin 26b:8

אמר רבי חנן: למה נקרא שמה תושיה? מפני שהיא מתשת כחו של אדם. דבר אחר: תושיה - שניתנה בחשאי מפני השטן. דבר אחר: תושיה - דברים של תוהו שהעולם מושותת עליהם.

R' Yochanan said, why is it (the Torah) called wisdom (toshia)? Because it wears out (mateshet) one's strength. Another explanation: because it was given in secret due to the accuser. Another explanation: formless words, on which the world rests.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

והיו הדברים

"והיו הדברים האלה על לבבך", הפותח את העיסוק בתורה בסדר פרשת שמע.

דברים ו:6: Deuteronomy

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום עליך ללבך:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

שבעה ושבעה מוצקות

חזון זכריה על מנורה ובה שבעה נרות ושבעה מוצקות לכל אחד מהם. שבעתיים כפולות מסמלות את ארבע עשרה השנים

זכריה ד:2: Zechariah

ויאמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב קלה וגלה עלי ראשה ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר עלי ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

זכריה ד, ב. ביאור הפסוק ראה לקויות בהעלותך לה, ג ואילך.

כמי"ש לקמן ע"פ כי עמך מקור חיים

המאמר על "כי עמך מקור חיים", שבו מסביר אדמו"ר הזקן שארבע עשרה השנים הן שבע המידות העליונות כשהן כפולות

הערת קה"ת

לד, ד.

כי עמך מקור חיים

"כי עמך מקור חיים" — הפסוק שבמאמר מאוחר יותר בתורה אור, המסביר את שבעתיים הכפולות

תהילים ל"ו:10: Psalms

כי עמך מקור חיים באורך נראה אור:

For with Thee is the fountain of life; In Thy light do we see light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ע"פ והתהלכתי בתוככם

המאמר על "והתהלכתי בתוככם", המסביר את שני המסלולים בעבודת ה'

הערת קה"ת

סה"מ תקס"ט ע' קלא. הנחות הר"פ ע' קנו. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרמ.

והתהלכתי בתוככם

הבטחת ה' להתהלך בתוך ישראל. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על כך, העוסק בשני המסלולים בעבודת ה'

ויקרא כ"ו:12: Leviticus

והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם:

And I will walk among you, and will be your G-d, and ye shall be My people.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

לך אמר לבי בקשו פני

לב דוד מעורר אותו לבקש את פני ה'. הדברים מתפרשים כחיפוש אחר גילוי פנימיות הלב

תהילים כ"ז:8: Psalms

לך אמר לבי בקשו פני את פניך ה' אבקש:

In Thy behalf my heart hath said: 'Seek ye My face'; Thy face, L-RD, will I seek.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים כז, ח.

דאורייתא מחכמה נפקת

הוראת הוזהר שהתורה יוצאת מחכמה. היא קושרת את לימוד התורה לאור הפנימי של הוי

זח"ב קכא, 121a: Zohar II

הערת קה"ת

זח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

חכמת אדם תאיר פניו

החכמה מאירה את פני האדם. הדבר קושר בין חכמת התורה לבין "יפת מראה"

קהלת ח':1: Ecclesiastes

מי כהחכם ומי יודע פשר דבר חכמת אדם תאיר פניו ועו פניו לשנא:

Who is as the wise man? and who knoweth the interpretation of a thing? A man's wisdom maketh his face to shine, And the boldness of his face is changed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, א.

יאר הוי פניו אתנו סלה

התפילה שה' יאיר את פניו אלינו. זוהי התוצאה של בקשת פני ה' באמצעות התורה.

תהילים ס"ז:2: Psalms

אלקים יחננו ויכרכנו יאר פניו אתנו סלה:

G-d be gracious unto us, and bless us; May He cause His face to shine toward us; Selah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סז, ב.

בחדש השלישי לצאת בני מארץ מצרים

הגעת בני ישראל להר סיני בחודש השלישי. אדמו"ר הזקן מפנה לפירושו על הפסוק במקום אחר

שמות י"ט:1: Exodus

בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני:

In the third month after the children of Israel were gone forth out of the land of Egypt, the same day came they into the wilderness of Sinai.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 שמע ישראל
הקריאה בפרשת שמע להתבונן באחדות ה'. זוהי ההתבוננות שממנה נולדת אהבה.

דברים ו':ד"4 Deuteronomy 6:4

שמע ישראל ה' אחד: Havayah אלקינו Havayah אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

68 ואהבת את ה'
הציווי לאהוב את ה'. הוא בא לאחר ההתבוננות בפרשת שמע, בסדר מלמעלה למטה.

דברים ו':ה"5 Deuteronomy 6:5

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 ודברת במ
".ודברת במ", המתפרש כמצוות תלמוד תורה.

דברים ו':ז"7 Deuteronomy 6:7

ושננתם לבניך ודברת במ בשבתך בביתך ובליכתך בדרךך ובקומך:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 וקשרתם לאות
".וקשרתם לאות" — תפילין — המתפרש כקיום המצוות בפועל.

דברים ו':ח"8 Deuteronomy 6:8

וקשרתם לאות עלייך והיו לטטפת בין עיניך:

And thou shalt bind them for a sign upon thy hand, and they shall be for frontlets between thine eyes.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0. ביאורים והערות המקורות. תרגום. CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daf Shevui (CC0); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 (הרב ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/4/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק